עין יעקב (מאת שמואל צבי גליק) — חולין

חולין (דף ה) (מ"א כב י) ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה יושבים איש על כסאו מלובשים בגדים בגרן פתח שער שומרון מאי גורן אילימא גורן ממש אטו שער שומרון גורן הוה אלא כי גורן דתנן סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה. (שם יז ו) והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב אמר רב יהודה אמר רב מבי טבחי דאחאב מביאין לו על פי הדבור מאי עורבים אמר רבינא עורבים ממש:

תניא (ויקרא א ב) מן הבהמה להביא בני אדם שדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהם בתשובה חוץ מן המומר לנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא (ע"ב) וכל היכא דכתיב בהמה גריעותא היא והא כתיב (תהלים לו ז) אדם ובהמה תושיע ה' ואמר רב יהודה א"ר אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ומשימין עצמן כבהמה התם כתיב אדם ובהמה הכא בהמה לחודה כתיב וכל היכא דכתיב אדם ובהמה מעליותא היא והכתיב (ירמיה לא כז) וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה התם קא חלקיה קרא זרע אדם לחוד וזרע בהמה לחוד:

אין הקב"ה מביא תקלה ע"י בהמתן של צדיקים דרבי פנחס בן יאיר הוה קא אזיל לפדיון שבויים פגע ביה בגינאי נהרא א"ל גינאי חלוק לי מימיך ואעבור בך א"ל אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה ואני ודאי עושה א"ל אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם חלק ליה הוה ההוא גברא דהוה דארי חיטי לפסחא א"ל חלוק ליה נמי להאי דבמצוה עסיק חלק ליה הוה ההוא טייעא דלוה בהדייהו א"ל חלוק ליה נמי להאי דלא לימא כך עושין לבני לויה חלק ליה אמר רב יוסף כמה נפיש ההוא גברא ממשה ושתין רבוון דאלו התם חד זמנא והכא תלת זמני ודלמא הכא נמי חדא זמנא אלא כמשה ושתין רבוון. איקלע להההוא אושפיזא רמו ליה שערי לחמריה לא אכל (שם ע"ב) חבטינהו לא אכל נקרינהו לא אכל אמר להו דלמא לא מעשרין עשרינהו ואכל אמר עניה זו הולכת לעשות רצון קונה ואתם מאכילים אותה טבלים שמע רבי נפק לאפיה א"ל רצונך סעוד אצלי א"ל הן צהבו פניו של רבי א"ל כמדומה את שמודר הנאה מישראל אני ישראל קדושים הן יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה וכתיב (משלי כג ו) אל תלחם לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו בל עמך ואתה רוצה ויש לך השתא מיהא מסרהיבנא דבמלתא דמצוה קא טרחנא כי הדרנא אתינא עיילנא לגבך. כי אתא איתרמי על בההוא פתחא דהוו קיימין ביה כודנייתא חוורתא אמר מלאך המות בביתו של זה ואני אסעוד אצלו שמע רבי נפק לאפיה א"ל מזבנינא להו א"ל (ויקרא יט יד) ולפני עור לא תתן מכשול מפקרנא להו מפשת הזיקא עקרנא להו איכא צער בעלי חיים קטילנא להו איכא (דברים כ יט) בל תשחית הוה קא מבתש ביה טובא גבה טורא ביניהו בכח רבי ואמר מה בחייהן כך במיתתן עאכ"ו דאמר ר' חמא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם שנאמר (מ"ב יג כא) ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו א"ל רב פפא לאביי ודלמא לקיומי ביה ברכתא דאליהו דכתיב (שם ב ט) ויהי נא פי שנים ברוחך אלי א"ל אי הכי היינו דתנינא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא במה איקיים כדא"ר יוחנן שריפא צרעת נעמן שהיא שקולה כמת שנאמר (במדבר יב יב) אל נא תהי כמת. אריב"ל למה שמם ימים שאימתן מוטלת על הבריות דא"ר חנינא מימי לא שאלני אדם אל מכת פרדה לבנה וחיה והא קא חזינא דחיי אימר וחיית והא קא חזינא דמיתסי דחוורן ריש כרעייהו קא אמרינן:

(דברים ד לה) אין עוד מלבדו א"ר חנינא ואפילו כשפים. ההיא אתתא דהות קא מהדרא למשקל עפרא מתותי כרעיה דר' חנינא אמר לה שקולי לא מסתייעא מלתיך אין עוד מלבדו כתיב והא"ר יוחנן למה נקרא שמם כשפים שמכחישין פמליא של מעלה שאני ר' חנינא דנפישא זכותיה. וא"ר חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה שנ' (תהלים לז כג) מה' מצעדי גבר כוננו (משלי כ כד) ואדם מה יבין א"ר אלעזר דם ניקוף מרצה כדם עולה א"ר בגודל ימין ובניקוף שני והוא דקאזיל לדבר מצוה. אמרו עליו על ר' פנחס בן יאיר בימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו:

(דף ט) אמר רב יהודה אמר רב ת"ח צריך שילמד ג' דברים כתב שחיטה ומילה ורב חנניה בר שלמיה משמיה דרב אמר אף קשר של תפלין וברכת חתנים וציצית:

(דף כד) כתוב אחד אומר (במדבר ח כד) מבן חמש ועשרים שנה ומעלה וכתוב אחד אומר (שם ד ג) מבן שלשים שנה הא כיצד כ"ה לתלמוד ושלשים לעבודה מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו חמש שנים שוב אינו רואה ר' יוסי אומר נ' שנים שנאמר (דניאל א ה) ולגדלם שלש שנים וללמדם ספר ולשון כשדים ואידך שאני לשון כשדים דקליל ואידך שאני הלכות עבודה דתקיפין:

(ע"ב) אמרו עליו על ר' חנינא שהיה בן שמונים שנה והיה עומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו א"ר חנינא חמין ושמן שסכתני אמי בילדותי הם עמדו לי בעת זקנותי:

(דף לז ע"ב) כתיב (יחזקאל ד יד) ואמר אהה ה' אלהים הנה נפשי לא מטומאה ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה ולא בא בפי בשר פגול. הנה נפשי לא מטומאה שלא הרהרתי ביום לבא לידי טומאה בלילה. ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי שלא אכלתי בשר כוס כוס מעולם. ולא בא בפי בשר פגול שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם משום ר' נתן אמרו שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה:

(דף מב) תנא דבי רבי ישמעאל (ויקרא יא ב) זאת החיה אשר תאכלו מלמד שתפס הקב"ה מכל מין ומין והראה לו למשה ואמר לו זאת אכול וזאת לא תאכל:

(דף מד ע"ב) תניא דן את הדין זיכה וחייב טמא וטהר אסר והתיר וכן העדים שהעידו כולם רשאין ליקח אבל אמרו חכמים הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו:

אמר רב חסדא אי זה ת"ח זה הרואה טרפה לעצמו. דרש מר זוטרא משמיה דרב חסדא כל מי שקורא ושונה ורואה טרפה לעצמו ומשמש ת"ח עליו הכתוב אומר (תהלים קכח ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך רב זביד אמר זוכה ונוחל שני עולמות העוה"ז והעוה"ב אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב. ר' אלעזר כי הוו משדרי ליה מבי נשיאה מידי לא שקיל וכי הוו מזמני ליה לא אזיל אמר לא בעי מר דאיחי דכתיב (משלי טו כז) ושונא מתנות יחיה ר' זירא כי משדרי ליה לא שקיל כי הוו מזמני ליה אזיל אמר אתיקורי הוא דמתייקרו בי:

(דף מט) תניא (במדבר ו כג) כה תברכו את בני ישראל ר' ישמעאל אומר למדנו ברכת לישראל מפי כהנים לכהנים עצמן לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכים לישראל והקב"ה מברך לכהנים ר"ע אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים מפי גבורה לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכים לישראל והקב"ה מסכים עליהם אלא ר"ע ברכה לכהנים מנ"ל א"ר נחמן בר יצחק (בראשית יב ג) מואברכה מברכיך וסימנך ישמעאל כהנא מסייעא כהני דמוקי לה לברכת כהנים במקום ברכה דישראל:

(דף נו ע"ב) כתיב (דברים לב ו) הוא עשך ויכוננך מלמד שבהא הקב"ה כוונניות באדם שאם נהפך אחד מהם אינו יכול לחיות תניא היה רבי מאיר אומר הוא עשו ויכוננך כרכא דכולא ביה ממנו כהניו ממנו נביאיו ממנו שריו ממנו מלכיו שנאמר (זכריה י ד) ממנו פנה ממנו יתד וגו'. ההוא רומאה דחזייה להההוא גברא דנפל. מאיגרא לארעא פקע כרסיה ונפיק מעייניה אתייה לבריה ושחטיה קמיה (דף נז) באחיזת עינים אינגיד ואיתנח עול למעייניה וחייטיה לכרסיה:

(ע"ב) אמרו עליו על ר' שמעון בן חלפתא שעסקן בדברים היה וכו' מאי עסקן בדברים אמר רב משרשיא דכתיב (משלי ו ו) לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אשר אין לה קצין שוטר ומושל תכין בקיץ לחמה אמר איזיל איחזי אי ודאי הוא דלית להו מלכא אזל בתקופת תמוז פרסא לגלימיה אקינא דשומשמני נפק אתא חד מינייהו אתנח ביה סימנא על אמר להו נפל טולא נפקו ואתו דליא לגלימיה נפל שמשא נפלו עליה וקטלוה אמר ש"מ לית להו מלכא דאי אית להו הרמנא דמלכא לא ליבעו א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ודלמא מלכא הוה בהדייהו אי נמי הרמנא דמלכא הוו נקיטי א"נ בין מלכא למלכא הוה דכתיב (שופטים יז ו) בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה אלא סמיך אהימנותא דשלמה:

(דף נט) אמר רב יהודה האי מאן דאכל תלתא תקלי חלתית אליבא ריקנא משתלח משכיה א"ר אבהו בדידי הוה עובדא ואכלי חד תקלא חלתיתא ואי לא דיתבי במיא משתלח משכאי וקיימתי בעצמי (קהלת ז יב) החכמה תחיה בעליה. ההוא בר טביא דאתי לבי ריש גלותא דהוה מפסק כרעין בתרייתא בדקיה רב בצומת הגידין ואכשריה סבר למיכל מיניה באומצא א"ל שמואל לא חייש מר לנקורי א"ל מאי תקנתיה ניתביה בתנורא דאיהו בדיק נפשיה אותביה נפל תילחי תילחי קרי שמואל עליה דרב (משלי יב כא) לא יאונה לצדיק כל און קרי רב עליה דשמואל (דניאל ד ו) כל רז לא אנס לך:

אמר ליה קיסר לר' יהושע בן חנניה אלהיכם כאריה מתיל דכתיב (עמוס ג ח) אריה שאג מי לא ייירא מאי רבותא פרשא קטיל אריה א"ל לאו כהאי אריה מתיל אלא כאריה דבי עילאי מתיל א"ל בעינא דמחזית לי ניהליה א"ל לא מצית חזית ליה א"ל איברא חזינא ליה בעא רחמי אתעקר מדוכתיה כי הוה מרחוק ת' פרסי ניהם חד קלא אפילו כל מעברתא ושורא דרומי נפל אדמרחק שלש מאות פרסי ניהם קלא אחרינא נתור ככי ושיני דגברא ואף הוא נפל מכורסיה לארעא א"ל במטותא מינך בעי רחמי עליה וליהדר לדוכתיה בעא רחמי עליה ואהדר ליה לאתריה:

א"ר יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו שנאמר (תהלים סט לב) ותיטב להי משור פר מקרין מפריס מקרין תרתי משמע א"ר נחמן מקרן כתיב. א"ר יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרניו קודמות לפרסותיו שנאמר ותיטב להי משור פר מקרין מפריס מקרין ברישא והדר מפריס. מסייע ליה לר' יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי כל מעשה בראשית בקומתן נבראו לדעתן נבראו בצביונם נבראו שנאמר (בראשית ב א) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם אל תקרי צבאם אלא צביונם:

דרש רב חנינא בר פפא (תהלים קו לא) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו פסוק זה שר העולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה (בראשית א יא) למינו באילנות נשאו דשאים ק"ו בעצמן אם רצונו של הקב"ה בערבוביא למה אמר למינו באילנות ועוד ק"ו ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא אמר הקב"ה למינו אנו עאכ"ו מיד כל אחד ואחד יצא למינהו פתח שר העולם ואמר יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו:

(ע"ב) רבי שמעון בן פזי רמי כתיב (בראשית א טז) ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים וגו' וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן אמרה ירח לפני הקב"ה רבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אמר לה לכי ומעטי את עצמך אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעט את עצמי אמר לה לכי ומשול ביום ובלילה אמרה ליה מאי רבותה דשרגא בטיהרא מאי אהני אמר לה זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים אמרה ליה יומא נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופתא דכתיב (שם) והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים זיל ליקרי צדיקי בשמך (עמוס ז ב) יעקב הקטן שמואל הקטן (ש"א יז יד) דוד הקטן חזייה דלא קא מיתבא דעתה אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי שמעטתי את הירח והיינו דאמר ר"ש בן לקיש מה נשתנה שעיר של ראש חודש שנאמר בו לה' אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמעטתי את הירח:

(דף סג) אמר רב יהודה (ויקרא יא יז) שלך זה השולה דגים מן הים (שם) דוכיפת שהודו כפות וזהו שהביא שמיר לבית המקדש. ר' יוחנן כי הוה חזי שלך אמר (תהלים לו ז) משפטיך תהום רבה כי הוה חזי נמלה אמר (שם) צדקתך כהררי אל. א"ר יהודה (ויקרא יא יז) רחם זו שרקרק ולמה נקרא שמה רחם א"ר יוחנן כיון שבאה רחם באו רחמים לעולם אמר רב ביבי בר אביי והוא דיתיב אמידי ועביד שרקרק וגמירי דאי יתיב אארעא ושריק אתי משיחא שנאמר (זכריה י ח) אשרקה להם ואקבצם א"ל רב אדא בר רב שימי למר בר רב אידאי והא ההוא דיתיב בי כרבא ושרק ואתא גלל אפסקיה למוחיה א"ל ההוא ביידא הוה: